

Nr 234.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor m. m.; given Stockholms slott den 30 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning angående ändring i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor; och
- 2) förordning med särskilda bestämmelser angående in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Sammanfattning.

Det första förslaget avser dels en höjning av insättningsmaximum beträffande sparkasseräkning med centralkassa för jordbrukskredit från 4 000 till 8 000 kronor, dels att i centralkassas täckningsfria tillgångar skola få inräknas lån mot statlig kreditgaranti, dels att sambruksförening ävensom ekonomisk förening eller handelsbolag som driver andelsladugård skola kunna vinna medlemskap i jordbrukskassa.

Det andra förslaget innehåller vissa provisoriska bestämmelser, avsedda att öka centralkassornas in- och upplåningsrätt. Dessa bestämmelser föreslås skola gälla intill utgången av år 1952. De innebära, att i centralkassas täckningsfria tillgångar skola få inräknas kontanta penningar hos jordbrukskassa, vilken är ansluten till centralkassan, ävensom fordran på grund av lån, för vilket säkerheten utgöres av in-teckning inom hälften av det senast fastställda taxeringsvärdet å fastighet, vars huvudsakliga värde består i tomt eller byggnad för bostadsändamål.

F ö r s l a g

till

**förordning angående ändring i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325)
om jordbrukets kreditkassor.**

Härigenom förordnas, att 30, 32, 52, 58 och 59 §§ förordningen den 5 juni 1942 om jordbrukets kreditkassor skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

30 §.

Centralkassa äger — — — och checkräkning.

Medel, som — — — uppsägnings-
tidens utgång.

En och samma insättares tillgodo-
havande på sparkasseräkning må
icke annorledes än genom upplupen
räntas läggande till kapitalet ökas ut-
över *fyratusen* kronor.

32 §.

Centralkassa må in- och upplåna
penningar *dels* till ett belopp, för vil-
ket full täckning hos kassan finnes
i kontanta penningar, i medel som
för kassans räkning inestå hos
riksbanken, jordbrukskreditkassan
eller inländskt bankaktiebolag eller å
postgiro, i statens eller Sveriges all-
männa hypoteksbanks obligationer el-
ler i fordringar på grund av lån, för
vilka säkerheten utgöres av in-teck-
ning inom sex tiondelar av senast
fastställda taxeringsvärdet å jord-
bruksfastighet, *dels ock* därutöver till
ett belopp motsvarande tolv och en
halv gånger centralkassans och därtill
anslutna jordbrukskassors fonder och
insatskapital.

I intet — — — och insatskapital.

(Föreslagen lydelse.)

30 §.

Centralkassa äger — — — och
checkräkning.

Medel, som — — — uppsägnings-
tidens utgång.

En och samma insättares tillgodo-
havande på sparkasseräkning må
icke annorledes än genom upplupen
räntas läggande till kapitalet ökas ut-
över *åttatusen* kronor.

32 §.

Centralkassa må in- och upplåna
penningar *dels* till ett belopp, för vil-
ket full täckning hos kassan finnes
i kontanta penningar, i medel som
för kassans räkning inestå hos
riksbanken, jordbrukskreditkassan
eller inländskt bankaktiebolag eller å
postgiro, i statens eller Sveriges all-
männa hypoteksbanks obligationer el-
ler i fordringar på grund av lån, *för
vilkas fulla gäldande staten är ansva-
rig eller* för vilka säkerheten utgöres
av in-teckning inom sex tiondelar av
senast fastställda taxeringsvärdet å
jordbruksfastighet, *dels ock* därutö-
ver till ett belopp motsvarande tolv
och en halv gånger centralkassans och
därtill anslutna jordbrukskassors fon-
der och insatskapital.

I intet — — — och insatskapital.

(Gällande lydelse.)

52 §.

Till medlem i jordbrukskassa må endast antagas i Sverige bosatt svensk medborgare, som är ägare eller brukare av jordbruksfastighet, belägen inom jordbrukskassans verksamhetsområde, ävensom här i riket registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk och som äger eller brukar sådan fastighet som nyss nämnts.

Med jordbruksfastighet — — — jämförlig verksamhet.

Medlemskap må — — — en jordbrukskassa.

Till medlem — — — är ansluten.

Jordbrukskassa skall — — — tjugo medlemmar.

58 §.

Jordbrukskassa må ej bereda kredit åt annan än sådan medlem av kassan, som är ägare eller brukare av i 52 § avsedd fastighet.

Kreditgivningen må — — — vederbörande centralkassa.

Reverslån må — — — kunna medgivas.

Vid beviljande — — — av kassan.

Kredit må — — — fullgod säkerhet.

Lån må — — — medgivande härtill.

Centralkassans styrelse — — — för centralkassan.

(Föreslagen lydelse.)

52 §.

Till medlem i jordbrukskassa må endast antagas

1) i Sverige bosatt svensk medborgare,

2) svenskt aktiebolag med ändamål att idka jordbruk,

3) svensk sambruksförening ävensom

4) svensk ekonomisk förening eller svenskt handelsbolag med ändamål att driva andelsladugård,

allt under förutsättning att vederbörande inom jordbrukskassans verksamhetsområde äger eller brukar jordbruksfastighet eller driver andelsladugård.

Med jordbruksfastighet — — — jämförlig verksamhet.

Medlemskap må — — — en jordbrukskassa.

Till medlem — — — är ansluten.

Jordbrukskassa skall — — — tjugo medlemmar.

58 §.

Jordbrukskassa må ej bereda kredit åt annan än sådan medlem av kassan, som äger eller brukar i 52 § avsedd fastighet eller driver andelsladugård.

Kreditgivningen må — — — vederbörande centralkassa.

Reverslån må — — — kunna medgivas.

Vid beviljande — — — av kassan.

Kredit må — — — fullgod säkerhet.

Lån må — — — medgivande härtill.

Centralkassans styrelse — — — för centralkassan.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

59 §.

59 §.

Åt medlem, — — — av taxeringsvärdena.

Åt medlem, — — — av taxeringsvärdena.

Åt medlem, — — — av taxeringsvärdet.

Åt medlem, — — — av taxeringsvärdet.

Är fastighet — — — sin kredit.

Är fastighet — — — sin kredit.

Åt en — — — tiotusen kronor.

Åt en — — — tiotusen kronor.

Oavsett bestämmelserna här ovan må jordbrukskassa enligt grunder, som fastställas av styrelsen för jordbrukskreditkassan, bevilja lån till uppförande av bygdegård. *Beslut härom skall i varje särskilt fall* underställas centralkassans styrelse för godkännande.

Oavsett bestämmelserna här ovan må jordbrukskassa *till medlem utlämna lån, för vars fulla gäldande staten är ansvarig. Jordbrukskassa må ock* enligt grunder, som fastställas av styrelsen för jordbrukskreditkassan, bevilja lån till uppförande av bygdegård, *dock att beslut härom i varje särskilt fall skall* underställas centralkassans styrelse för godkännande.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1948.

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser angående in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas som följer.

Vid bestämmande av den omfattning, i vilken centralkassa för jordbrukskredit på grund av stadgandet i 32 § första stycket förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor må in- och upplåna penningar, skola under tiden intill utgången av år 1952 *dels* med kontanta penningar i centralkassan likställas kontanta penningar i därtill anslutna jordbrukskassor, *dels* med fordringar, som avses i nämnda stadgande, likställas fordringar på grund av lån, för vilka säkerheten utgöres av in-teckning inom hälften av det senast fastställda taxeringsvärdet å sådana i 52 § andra stycket sagda förordning omförmäld fastighet, vars huvudsakliga värde består i tomt eller bostadsbyggnad.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1948.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 30 april 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *ändringar i bestämmelserna rörande jordbrukets kreditkassor* samt anför därvid följande.

Inledning.

I skrivelse den 17 december 1947 har *svenska jordbrukskreditkassan* hemställt om utfärdande av provisoriska bestämmelser i syfte att vidga in- och upplåningsrätten för centralkassorna för jordbrukskredit. Jordbrukskreditkassan har vidare i skrivelse den 20 januari 1948 anhållit, att maximibeloppet för insättning å sparkasseräkning med centralkassa måtte höjas från 4 000 till 8 000 kronor, upplupna räntor däri icke inräknade.

Över framställningarna ha efter remiss yttranden avgivits av bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, fullmäktige i riksbanken, 1945 års bankkommitté, Svenska bankföreningen och Svenska sparbanksföreningen.

Jordbrukskasserörelsens organisation m. m.

För jordbrukskasserörelsen gällande bestämmelser äro upptagna i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor (ändrad 279/1946). Rörande verksamhetens organisation innehåller förordningen bland annat följande.

De lokala organen för kreditrörelsen utgöras av jordbrukskassor. Dessa skola vara sammanslutna till centralkassor för jordbrukskredit. Till centralkassorna kunna även anslutas jordbruksekonomiska föreningar. Ett för hela rörelsen gemensamt centralorgan är svenska jordbrukskreditkassan, i vilken centralkassorna skola vara medlemmar.

Svenska jordbrukskreditkassan har till ändamål att handhava utlåning till centralkassorna och till dessa anslutna jordbruksekonomiska föreningar,

att anskaffa härför erforderliga medel ävensom att öva kontroll och tillsyn över centralkassorna och jordbrukskassorna samt verka för jordbrukskasserörelsens främjande och utveckling i allmänhet. Varje centralkassa erlägger en insats av femhundra kronor. Det för jordbrukskreditkassans lånerörelse erforderliga kapitalet anskaffas genom upplåning. Om jordbrukskreditkassans förbindelser ej kunna infrias med anlåtande av dess egna tillgängliga medel, äger jordbrukskreditkassan infordra behövlige tillskott från centralkassorna. För jordbrukskreditkassans förbindelser svara centralkassorna i förhållande till högsta under räkenskapsåret oguldna kapitalbelopp av sina från jordbrukskreditkassan erhållna lån. Kan en centralkassa icke fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd av denna ansvarighet åligger densamma, äro övriga centralkassor efter nyssnämnda grund till viss gräns ansvariga för bristen. Såsom grundfond för jordbrukskreditkassan har staten ställt till förfogande vissa statens obligationer. Jordbrukskreditkassan förvaltas av en styrelse om sju personer, av vilka en utses av Kungl. Maj:t, en av fullmäktige i riksgäldskontoret och en av fullmäktige i riksbanken. De fyra övriga väljas å föreningsammansträde.

Centralkassorna och jordbrukskassorna äro ekonomiska föreningar med begränsad personlig ansvarighet. Jordbrukskassorna ha till uppgift att tillgodose jordbrukets kreditbehov, i första hand dess behov av driftkredit, samt att befordra sparverksamheten på landsbygden och i övrigt främja en sund utveckling av medlemmarnas ekonomiska förhållanden. Centralkassornas väsentliga ändamål är att främja de anslutna jordbrukskassornas gemensamma syfte.

Till *centralkassa* skola vara anslutna minst femton jordbrukskassor. Varje jordbrukskassa är delaktig med en andel och skall erlägga en insats av etthundra kronor. Från allmänheten äger centralkassa mottaga medel till förräntning å sparkasseräkning, depositionsräkning, kapitalräkning och checkräkning. Staten har även till centralkassorna såsom grundfonder ställt till förfogande statsobligationer. Centralkassa får ej bereda kredit åt andra än sina medlemmar. Centralkassas behållna årsvinst skall i regel i sin helhet avsättas till kassans reservfond.

Jordbrukskassa skall bestå av minst tjugo medlemmar. Varje medlem skall teckna minst en andel och därför erlägga en insats av tjugofem kronor. Av jordbrukskassas årsvinst skall i regel minst 75 procent avsättas till reservfond. Jordbrukskassa äger ej idka annan rörelse än in- och utlåning av penningar och får icke förskaffa sig kredit på annat sätt än genom återbelåning hos centralkassan av fordringsbevis, som belånats hos jordbrukskassan. Även jordbrukskassas kreditgivning är begränsad till dess medlemmar.

Medlemskap i jordbrukskassa kan i regel ej vinnas av annan än i Sverige bosatt svensk medborgare, som äger eller brukar jordbruksfastighet, eller här i landet registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk. Med jordbruksfastighet jämställas i detta sammanhang sådan fastig-

het, vars ägare eller brukare bedriver trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiske eller annan därmed jämförlig verksamhet som självständig näring, så ock sådan som annan fastighet taxerad mindre fastighet, vilken äges eller brukas av hantverkare eller annan arbetare, som beredes sin väsentliga systerställning av idkare av jordbruk eller därmed jämförlig verksamhet. (Däremot räknas nu nämnda fastigheter ej som jordbruksfastigheter vid bestämmande av omfattningen av centralkassas inlåningsrätt.)

Centralkassornas inlåningsrätt.¹

Gällande bestämmelser om centralkassornas inlåningsrätt äro upptagna i 32 § förordningen. De innebära, att centralkassas inlåning ej får överstiga ett belopp, som motsvarar summan av

a) vissa likvida tillgångar (kontanta penningar ävensom tillgodohavanden hos riksbanken, jordbrukskreditkassan, inländskt bankaktiebolag, å postgiro eller i vissa obligationer);

b) fordringar på grund av lån mot säkerhet av in-teckning i jordbruksfastighet inom 60 procent av taxeringsvärdet; och

c) tolv och en halv gånger centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital.

Enligt en i 82 § intagen övergångsbestämmelse kunde centralkassas sammanlagda in- och upplåning, om Kungl. Maj:ts medgivande erhöles, intill utgången av år 1946 uppgå till, förutom ett belopp motsvarande kassans nyssnämnda under a) och b) angivna tillgångar, femton gånger centralkassans och anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital.

32 § innehåller tillika den bestämmelsen, att inlåningen med avdrag av ett belopp, motsvarande centralkassans likvida tillgångar med undantag av obligationer, icke i något fall får överstiga trettio gånger centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital.

Insättningsmaximum å sparkasseräkning med centralkassa.

Enligt 30 § förordningen må en och samma insättares tillgodohavande på sparkasseräkning med centralkassa icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver 4 000 kronor.

Framställningarna.

Skrivelsen den 17 december 1947 åsyftar som nämnts en tillfällig utvidgning av centralkassornas inlåningsrätt. För detta ändamål föreslås, att med de s. k. täckningsfria tillgångarna enligt 32 § förordningen intill utgången av år 1952 skola jämsställas dels kontanta penningar i till vederbörande centralkassa anslutna jordbrukskassor dels

¹ Med inlåning avses här och i det följande även upplåning.

fordringar på grund av lån, för vilka säkerheten utgöres av inteckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet å fastighet, varå finnes uppförd byggnad, avsedd huvudsakligen för bostadsändamål, binäring till jordbruket eller hantverksmässig verksamhet med anknytning till jordbruksnäringen.

Jordbrukskreditkassan har i skrivelsen inledningsvis framhållit, att kasserörelsens snabbt fortskridande utveckling under de senaste åren medfört svårigheter för centralkassorna att vid gällande inlåningsbestämmelser redovisa den för utlåningen erforderliga fondtäckningen. Kassan hade därför i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 juni 1945 hemställt, att giltighetstiden för den i 82 § intagna övergångsbestämmelsen skulle förlängas med fem år. Föredragande departementschefen hade emellertid i proposition till 1946 års riksdag med förslag till ändringar i andra avseenden av nämnda förordning uttalat, att denna jordbrukskreditkassans hemställan bland annat med hänsyn till pågående utredning om kreditväsendets omorganisation icke för det dåvarande borde föranleda någon åtgärd. Senare hade dock affärsbankerna och sparbankerna medgivits vidgad inlåningsrätt. För sparbankernas vidkommande hade sålunda bland annat provisoriskt medgivits, att såsom täckningsfria tillgångar finge räknas jämväl fordringar på grund av lån mot säkerhet av inteckning intill femtio procent av taxeringsvärdet å fastighet, som huvudsakligen vore avsedd för bostadsändamål eller till affärslokaler och vore belägen annorstädes än i stad, köping eller municipalsamhälle. Som skäl för ändring av bestämmelserna om sparbankernas inlåningsrätt hade särskilt åberopats, att möjligheterna för sparbankerna att mottaga insättningar från allmänheten borde ökas, eftersom det vore synnerligen önskvärt att främja det enskilda sparandet.

I skrivelsen har härefter anförts bland annat följande.

Efter jordbrukskreditkassans framställning den 16 juni 1945 ha svårigheterna ytterligare ökats för jordbrukskasserörelsen att skapa den för verksamhetens fortsatta utveckling erforderliga fondbildningen. Visserligen kan sägas, att rörelsen alltjämt har utnyttjad möjlighet att mottaga insättarmedel, om blott medlen placeras i täckningsfria tillgångar. Men en starkare inriktning på obligationsköp skulle vid nuvarande uppbyggnad av rörelsen innefatta besvärliga komplikationer och skulle dessutom — med det föreliggande stora kreditbehovet inom jordbruket — knappast motsvara rörelsens syfte. Och en justering av utlåningsverksamheten i sådan riktning, att täckningsfria bottenkrediter relativt sett beredas ökad plats, kan icke heller betraktas som en god lösning, då jordbrukskasserörelsen jämlikt gällande förordning vid tillgodoseende av jordbrukets kreditbehov i första hand har att beakta dess behov av driftkredit. Av det sagda följer, att kasserörelsens inlåning även i fortsättningen får förutsättas till huvudsaklig del bli placerad i utlåning av täckningskrävande natur, i vilken utlåning bland annat ingå rationaliseringskrediter för olika ändamål.

Under år 1946 ökades den täckningskrävande utlåningen inom jordbrukskasserörelsen med i runt tal 22 milj. kronor. Den häremot svarande inlåningen kräver ett fondunderlag om ca 1,7 milj. kronor. Under tiden januari — november 1947 har den täckningskrävande utlåningen ytterligare ökats med 27 milj. kronor, motsvarande ett fondunderlag av nära 2,2 milj. kro-

nor. Verksamheten kan icke förutsättas lämna häremot svarande överskott — särskilt med nuvarande skattekonsekvenser — i varje fall ej utan att jordbrukskrediten på ett icke önskvärt sätt fördyras. Det obligatoriska insatskapitalet ökas vid gällande bestämmelser mycket långsamt, och vägen över s. k. frivilliga insatser är ofta svårframkomlig.

Följden har också blivit, att flertalet centralkassor arbeta med ingen eller mycket obetydlig återstående inlåningsrätt. Vid utgången av november 1947 hade sålunda — med reservation för smärre felkällor — två av de tio centralkassorna till och med något överskridit inlåningsrätten, två hade utnyttjat sin inlåningsrätt till mer än 99 %, två till 96 å 97 % och två till 92 å 93 %. Endast två centralkassor hade icke utnyttjat sin inlåningsrätt till 90 %: den ena till 88 % och den andra till 73 %. De angivna siffrorna tyda på uppenbar fara för att kasserörelsens sparfrämjande verksamhet i fortsättningen kan bli försvärad.

Jordbrukskreditkassan har i skrivelsen vidare framhållit, att frågan om ändrade bestämmelser rörande centralkassornas inlåning snarast borde lösas slutgiltigt. Med hänsyn till statsmakternas tidigare ställningstagande i ämnet ville kassan dock avstå från att nu yrka på en definitiv lösning. Det vore emellertid skäligt, att kasserörelsen provisoriskt skulle erhålla i princip samma möjlighet som sparbankerna att bland täckningsfria tillgångar få inräkna fordran på grund av lån mot säkerhet av in-teckning i annan fastighet än jordbruksfastighet. En viss avvikelse från de för sparbankerna gällande bestämmelserna vore dock motiverad. Kassorna belånade nämligen icke fast egendom, där byggnad vore avsedd huvudsakligen till affärslokaler. Däremot vore det vanligt, att belånad fastighet till väsentlig del utgjordes av byggnad, som användes för binäring till jordbruket, såsom trädgårdsskötsel, hönsodling m. m., eller för hantverksmässig verksamhet med anknytning till jordbruksnäringen. Fast egendom av sådan karaktär borde för jordbrukskasserörelsens del jämföras med egendom avsedd huvudsakligen för bostadsändamål.

Det syntes vidare motiverat, att centralkassa som inlåningsunderlag skulle få inräkna, utöver egen kontant kassa, jämväl de kassabehållningar, som redovisades av anslutna jordbrukskassor. En dylik anordning finge anses stå i överensstämmelse med det förhållandet att centralkassas inlåningsrätt redan byggde på — förutom kassans egna fonder och insatskapital — de anslutna jordbrukskassornas motsvarande fonder och insatskapital. Någon svårighet för centralkassa att fortlöpande redovisa jordbrukskassornas kassabehållningar förelåge ej.

Till motivering av förslaget om höjning av insättningsmaximum å sparkasseräkning från 4 000 till 8 000 kronor har *jordbrukskreditkassan* i sin skrivelse den 20 januari 1948 bland annat anfört, att centralkassorna hittills varit jämförda med affärsbankerna i fråga om bestämmelser för sparkasseräkning och att sådan jämförddhet borde upprätthållas även i fortsättningen. Svenska bankföreningen hade i skrivelse den 29 december 1947 hemställt om höjning av maximibeloppet för insättning å sparkasseräkning med affärsbank till 8 000 kronor. Bankförening-

ens motivering för denna hemställan vore enligt kassans mening bärande. Kassan ville därför åberopa densamma som stöd jämväl för sin framställning.

I bankföreningens skrivelse, vilken bifogats jordbrukskreditkassans framställning, har anförts, att maximibeloppet 4 000 kronor för affärsbankernas del varit oförändrat sedan år 1923. Med hänsyn till den avsevärda förändring i penningvärdet, som efter hand ägt rum sedan dess, kunde det ha varit befogat, om affärsbankerna redan tidigare begärt en höjning av detta maximibelopp. Att så icke skett berodde framför allt på att sparkasseräkningen som inlåningsform icke hade samma betydelse för affärsbankerna som för sparbankerna och postsparbanken. Den ökning av penningtillgångarna, som framför allt under senare år ägt rum hos breda lager av befolkningen, hade emellertid gjort, att bankföreningen funnit sig föranlåten att upptaga frågan, huruvida icke tiden för en höjning av maximibeloppet nu vore inne. Bankföreningen kunde för sin del icke finna annat än att så måste sägas vara fallet.

I bankföreningens skrivelse har vidare anförts.

Som ett särskilt skäl för att nu vidtaga en sådan höjning även för affärsbankernas del vill bankföreningen åberopa, att därigenom skulle i sin mån kunna befrämjas förverkligandet av den allvarliga vädjan till frivilligt sparande som nu framföres från det allmännas sida. Att affärsbankernas inlåning över sparkasseräkning icke spelar en alltför obetydlig roll som sparform framgår därav, att antalet sparkasseräkningar för samtliga affärsbanker i landet vid årsskiftet 1946/47 utgjorde inemot 1 650 000 stycken med en sammanlagd behållning av över 1,3 miljarder kronor samt att inlåningen å sparkasseräkning erfarenhetsmässigt är synnerligen stabil.

Bankföreningen vill i detta sammanhang erinra om att föreningen i sitt yttrande över generalpoststyrelsens framställning om den höjning av postsparbankens insättningsmaximum från 5 000 till 10 000 kronor, som genomfördes år 1946, framhöll, att frågan därom knappast syntes böra upptagas för sig, då nämligen de av postsparbanken som skäl för höjningen åberopade ändrade förhållandena kunde åberopas jämväl för en omprövning av de fastställda insättningsmaxima för motsvarande inlåningsräkningar jämväl hos övriga penninginrättningar. Vidare må erinras om att bank- och fondinspektionen i sitt utlåtande över samma framställning framhöll, att i händelse av bifall till densamma motsvarande framställning torde vara att förvänta även från affärsbankernas och jordbrukskasserörelsens sida.

Vad beträffar det belopp, till vilket affärsbankernas insättningsmaximum nu bör höjas, får bankföreningen erinra om att då maximibeloppet år 1923 höjdes från 3 000 till nuvarande 4 000 kronor, föredragande departementschefen vid höjningsförslagets framläggande för riksdagen som ett väsentligt skäl för att icke bestämma maximum till 6 000 kronor, som tidigare föreslagits, åberopade den stegring i penningvärdet som då inträtt. Med hänsyn till de väsentligt ändrade förhållandena som sedan dess inträtt har det synts bankföreningen lämpligt och rimligt att maximibeloppet för inlåning å sparkasseräkning hos affärsbankerna höjes från nuvarande 4 000 kronor till 8 000 kronor. Härigenom skulle också återställas den relation till postsparbankens inlåningsmaximum som tidigare varit rådande.

Yttrandena.

Innan redogörelse lämnas för yttrandena över de olika av jordbrukskreditkassan framlagda förslagen, torde här först få redovisas vissa av *bank- och fondinspektionen* samt *Svenska sparbanksföreningen* framförda synpunkter av mera principiell innebörd.

Bank- och fondinspektionen har framhållit att den omständigheten, att flertalet centralkassor nått eller överskridit gränsen för sin inlåningsrätt och därmed i viss mån förlorat sin rörelsefrihet i fråga om utlåningen, icke i och för sig kunde utgöra tillräcklig anledning för en utvidgning av nämnda rätt. Inlåningsbestämmelserna hade tillkommit i insättarnas intresse, och frågan om inlåningsrättens omfattning måste självfallet i främsta rummet bedömas med hänsyn till kravet på säkerhet för insättarmedlen. Även med beaktande av denna synpunkt syntes emellertid vissa jämkningar kunna göras i den av jordbrukskreditkassan åsyftade riktningen. Centralkassornas inlåningsfrågor borde dock för närvarande icke lösas mera definitivt, utan hithörande spörsmål borde lämpligen prövas för de olika kreditinstitutionerna i ett sammanhang. Om och i den mån inlåningsreglerna för centralkassorna nu skulle ändras, borde alltså ändringen ha provisorisk karaktär.

Bank- och fondinspektionen har vid sitt yttrande fogat en sammanställning rörande centralkassornas inlåningsförhållanden vid utgången av november 1947. Denna utvisar jämväl storleken av den ökning av inlåningsrätten, som en tillämpning av de föreslagna bestämmelserna då skulle hava medfört. Av sammanställningen framgår bland annat, att den verkliga inlåningen vid sagda tidpunkt uppgick till omkring 291 000 000 kronor, medan inlåningsrätten enligt nu gällande bestämmelser uppgick till omkring 313 000 000 kronor och marginalen således till 22 000 000 kronor. Ett genomförande av de av jordbrukskreditkassan föreslagna ändringarna i inlåningsbestämmelserna skulle ha ökat inlåningsrätten med i runt tal 14 000 000 kronor, därav cirka 2 000 000 kronor till följd av inräknande av jordbrukskassornas kontanta behållningar och återstoden genom inräknande av vissa lån mot säkerhet av in-teckning i annan fastighet än jordbruksfastighet. I sammanställningen har även angivits, att kasserörelsens inlåningsökning under år 1947 uppgått till omkring 39 000 000 kronor.

Svenska sparbanksföreningen har erinrat om att jordbrukets kreditkassor och affärsbankerna stode varandra nära både i fråga om sitt allmänna syfte och beträffande olika typer av inlåningsräkningar och utlåningsformer. Kreditkassornas inlåningsregler anknöte däremot i huvudsak till sparbankernas. Medan affärsbankerna icke finge räkna lån i fastigheter såsom s. k. täckningsfria tillgångar, ägde sålunda jordbrukskassorna i likhet med sparbankerna redovisa vissa bottenlån såsom dylik tillgång. Därigenom hade jordbrukskassorna i stor omfattning kommit att inrikta sig på bottenlånen, medan deras huvudsakliga uppgift, driftkrediten, fått en mycket

blygsammare plats än som avsetts. Från denna synpunkt vore jordbrukskreditkassans förslag till provisoriska inlåningsregler icke lyckligt, eftersom det ytterligare stimulerade till utlåning av täckningsfri natur. Därmed framträdde den grundväsentliga skillnaden mellan sparbanker och jordbrukskassor. Den rätt att räkna vissa tillgångar såsom täckningsfria, som sparbankerna fått år 1947, hade framför allt medfört, att sparbankernas inlåning kunnat utökas på grundval av fortsatt medelsplacering i täckningsfria tillgångar. Jordbrukskassorna skulle däremot — om de fullföljde en i och för sig riktig kreditpolitik och sålunda huvudsakligen toge sikte på att tillgodose behovet av driftkredit — endast vinna en temporär lättnad. Utlåningen hos centralkassorna mot säkerhet av sådana inteckningar, som avsåges i förslaget, torde icke omfatta mer än cirka 12 miljoner kronor, motsvarande drygt 4 % av inlåningen. Då jordbrukskassornas inlåning under senare år ökats med omkring 30 miljoner kronor om året, kunde man alltså räkna med att lättningen endast skulle vara omkring 6 månader. Därefter komme den föreslagna provisoriska inlåningsregeln icke att ha någon verkan, om icke utlåningen i fortsättningen ånyo inriktades på lån av täckningsfri natur. Fog funnes alltså för uppfattningen, att detta senare bleve den huvudsakliga verkan av förslaget genomförande. Föreningen hade emellertid icke velat motsätta sig en provisorisk lagstiftning av i huvudsak den innebörd, som jordbrukskreditkassans framställning avsåge.

Vad härefter angår ställningstagandet till de olika av jordbrukskreditkassan framlagda förslagen ha *fullmäktige i riksgäldskontoret* icke haft något mot att centralkassornas inlåningsunderlag skulle utvidgas på sätt jordbrukskreditkassan hemställt. Även *övriga hörda myndigheter och sammanlutningar* ha tillstyrkt förslaget i denna del, därvid de dock, såsom i det följande skall angivas, gjort mer eller mindre långt gående reservationer.

Såvitt förslaget avser rätt för centralkassa att som inlåningsunderlag få inräkna *de anslutna jordbrukskassornas kassabehållningar* har detsamma godtagits även av *bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksbanken, 1945 års bankkommitté* och *Svenska sparbanksföreningen*. I detta sammanhang ha *bank- och fondinspektionen* samt *fullmäktige i riksbanken* dock anmärkt, att ett bifall till förslaget skulle innebära endast en relativt obetydlig ökning av centralkassornas inlåningsrätt. *Sparbanksinspektionen* har som motivering för sitt tillstyrkande bland annat hänvisat till att centralkassorna redan hade möjlighet att genom lämplig placering inräkna de överskottsmedel, som jordbrukskassorna inbetalade till dem, bland sina täckningsfria tillgångar, ehuru motsvarande skuldposter icke syntes skola redovisas som inlåning. I princip kunde det fördenskill i förevarande avseende icke anses föreligga någon större skillnad mellan sistnämnda medel och de kassamedel, som funnes kvar hos jordbrukskassorna. Båda motsvarade i stort sett sistnämnda kassors fonder och intjänade medel.

Svenska bankföreningen har däremot endast delvis tillstyrkt förslaget i denna del. Föreningen har uttalat den principiella uppfattningen, att till

täckningsfria tillgångar hos kreditinstitut av olika slag borde hänföras, förutom inneliggande kontanta penningar, allenast sådana fordringar, som vore i egentlig mening »guldkantade», d. v. s. sådana som kunde sägas icke medföra någon förlustrisk. Denna princip hade också i lagstiftningen noggrant följts beträffande samtliga slag av kreditinstitut. Den hade bl. a. kommit till ett pregnant uttryck i lagen den 20 december 1946 (nr 766) med särskilda bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning. Jordbrukskreditkassans förslag syntes mot bakgrunden av det anförda inom vissa gränser ha fog för sig. Om nämligen en jordbrukskassa i egenskap av ombud för en centralkassa mottagit insättningsmedel eller medel, som utgjorde avbetalning å skuld till centralkassan, förefölle det rimligt, att den redovisningsfordran, som centralkassan sålunda hade hos jordbrukskassan, finge inräknas bland centralkassans täckningsfria tillgångar, i den mån den motsvarades av kontanta medel hos jordbrukskassan. En insättning, som en jordbrukskassa mottog för centralkassans räkning, konstituerade nämligen omedelbart en skuld för centralkassan gentemot insättaren, även om de insatta medlen icke hunnit av jordbrukskassan överlämnas till centralkassan. Skulle centralkassan däremot i ett givet ögonblick icke äga någon fordran hos jordbrukskassan, syntes det icke föreligga någon anledning att låta hos jordbrukskassan inneliggande kontanta medel utgöra inlåningsunderlag för centralkassan; dessa medel motsvarade då jordbrukskassans skulder av annat slag, bl. a. till medlemmarna för deras insatser. Jordbrukskreditkassans framställning i denna del borde därför bifallas endast såtillvida, att med centralkassans egna kontanta penningar skulle få likställas kontanta penningar i anslutna jordbrukskassor, i den mån desamma motsvarades av en centralkassans redovisningsfordran hos jordbrukskassan.

Den ifrågasatta utvidgningen av inlåningsunderlaget till att omfatta lån mot inteckningar i vissa andra fastigheter än jordbruksfastigheter har, såvitt gäller *lån mot inteckningar i fastigheter, avsedda huvudsakligen för bostadsändamål*, tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *samtliga hörda myndigheter och sammanslutningar med undantag av Svenska bankföreningen*. *Sistnämnda förening* har avstyrkt detsamma under framhållande av att belåning hos centralkassa av rena bostadsfastigheter ytterst sällan torde kunna ifrågakomma vid en riktig tillämpning av stadgandena i förordningen om jordbrukets kreditkassor.

Bank- och fondinspektionen har anfört, att inspektionen, då den tillstyrkte bifall till framställningen i denna del, förutsatte att denna utvidgning av inlåningsrätten icke av jordbrukskasserörelsen skulle utnyttjas på sådant sätt, att rörelsens huvudsakliga uppgift, d. v. s. tillhandahållande av driftkrediter, försvärades.

Fullmäktige i riksbanken ha förklarat, att de icke ville motsätta sig att i underlaget för centralkassans inlåning interimistiskt skulle få medräknas lån mot inteckning inom 50 procent av taxeringsvärdet å annan fastighet än jordbruksfastighet, under förutsättning att fastighetens huvudsakliga värde utgjordes av tomt med därå uppförd bostadsbyggnad.

Förslaget att utvidga inlåningsunderlaget att omfatta *lan mot in-teckningar jämväl i trädgårdsfastigheter och liknande fastigheter*, vilkas värde helt eller till väsentlig del avsåge annat än bostadsbyggnad, har — förutom att det, såsom förut nämnts, lämnats utan erinran av fullmäktige i riksgäldskontoret — tillstyrkts endast av *fullmäktige i riksbanken* och då blott till viss del. Däremot har förslaget helt avstyrkts av *bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, 1945 års bankkommitté, Svenska sparbanksföreningen* och *Svenska bankföreningen*.

Fullmäktige i riksbanken ha framhållit att, därest värdet av växthus, verkstad, hönseri eller annan liknande anläggning utgjorde en väsentlig del av fastighetens hela värde, borde såsom inlåningsunderlag få räknas lån mot in-teckning, liggande inom 50 procent av vad som av taxeringsvärdet belöpte på tomt och bostadsbyggnad.

I de avstyrkande yttrandena har genomgående anförts, att anläggningarna å de fastigheter, som här avsåges, icke hade sådan värdestabilitet, att fordran mot säkerhet av in-teckning i dylik fastighet lämpligen borde inräknas bland täckningsfria tillgångar.

Beträffande yttrandena över förslaget om vidgad inlåningsrätt kan till slut nämnas, att *sparbanksinspektionen* påpekat, att därest de ifrågasatta ändringarna genomfördes och inlåningen i anledning därav komme att öka, detta skulle innebära, att även utlåningen komme att öka. Det sistnämnda kunde i och för sig icke anses förenligt med de krav på återhållsamhet i kreditgivningen, som borde ställas i nuvarande läge. Med hänsyn till att liknande ändringar kommit till stånd för sparbankernas del och till att önskvärda kreditrestriktioner icke lämpligen borde göras beroende av att inlåningen hämmades, hade inspektionen emellertid icke ansett sig böra tillmäta de anförda verkningarna av en vidgad inlåningsrätt någon avgörande betydelse. Vidare ha *fullmäktige i riksbanken* framhållit att, då de i huvudsak biträtt jordbrukskreditkassans framställning, detta föranletts av att affärsbankerna och sparbankerna fått sin inlåningsrätt — och därmed sin utlåningsmöjlighet — provisoriskt ökad under de senaste två åren. Därest emellertid frågan om den redan vidtagna utvidgningen av affärsbankernas och sparbankernas inlåningsrätt nu hade förelegat till bedömning, skulle fullmäktige med hänsyn till det rådande läget ha ställt sig bestämt avvisande till en dylik utvidgning. Fullmäktiges inställning till framställningen finge med andra ord ses mot bakgrunden av de medgivanden, som redan lämnats dessa andra kreditinstitut.

Jordbrukskreditkassans förslag om höjning av insättningsmaximum har lämnats utan erinran av *bank- och fondinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret* och *i riksbanken, 1945 års bankkommitté* samt *Svenska bankföreningen*. *Sparbanksinspektionen* har tillstyrkt en viss höjning av insättningsmaximum men ansett att höjningen borde vara mindre än jordbrukskreditkassan föreslagit. *Svenska sparbanksföreningen* har avstyrkt förslaget.

Sparbanksinspektionen har i sitt yttrande hänvisat till ett av inspektionen avgivet utlåtande över Svenska bankföreningens hemställan om motsvarande höjning av insättningsmaximum för affärsbankernas del samt uttalat, att vad inspektionen i utlåtandet anfört i stort sett vore tillämpligt även beträffande jordbrukskasserörelsen. I detta utlåtande har bland annat anförts följande.

Sparkasseräkningen torde alltjämt avse uppsamlande av mindre besparingar för att i regel under något längre tid förräntas, d. v. s. den är till för en inlåningsrörelse av enahanda art som den, som bedrivs av postsparbanken och de enskilda sparbankerna. Maximering av inlåningen för varje insättare torde därför ha sin största betydelse för att bevara sparkasseräkningens karaktär av verklig sparräkning och samtidigt förhindra, att konkurrensen om sparmedlen skulle leda till försämrade arbetsmöjligheter för de egentliga sparinstitutet och därmed även till sämre betingelser för det mindre sparandet överhuvud taget. Det torde vara ett samhällsintresse, att detta sparande — och hit bör räknas såväl insättningar som amorteringar å lån — främjas, och det sker enligt sparbanksinspektionens förmenande bäst genom att det omhänderhaves av de egentliga sparinstitutet, som icke ha något annat mål för ögonen. Genom den begränsning dessa äro ålagda vid mottagandet av insättningar hänvisas det stora kapitalet att begagna sig av affärsbankernas andra inlåningsräkningar, varigenom sparinstitutens intresse för det egentliga sparandet ock bäst vidmakthålles; å andra sidan bör nämnda begränsning hos sparinstitutet motsvaras av sådana bestämmelser hos affärsbankerna, att dessa i gengäld måste avstå från att i större utsträckning draga till sig jämväl det mindre sparandet. Härigenom upprätthålles enligt inspektionens förmenande en lämplig och gagnelig avgränsning å inlåningssidan mellan sparinstitutet och affärsbankerna, varigenom båda parter även bliva hänvisade till att i stort sett verka på var sitt område med avseende på utlåningen.

Från dessa utgångspunkter torde det vara naturligt, att sparbanksinspektionen anser att försiktighet bör iakttagas vid höjning av insättningsmaximum för bankaktiebolagens sparkasseräkningar. Den omständigheten att motsvarande maximum för postsparbankens del år 1946 blivit höjt till det dubbla förmenar inspektionen icke i och för sig vara avgörande. Att en viss höjning kommer till stånd torde dock få anses berättigat med hänsyn till, såsom bankföreningen ock framhåller, den ökning av penningtillgångarna hos breda lager av vårt lands befolkning, som framför allt under senare år ägt rum, och det befrämjande av det frivilliga sparandet, som just nu framstår såsom synnerligen önskvärt ur det allmännas synpunkt. I sistnämnda hänseende torde emellertid varken insättningsmaximum för sparkasseräkning eller för sparinstitutens räkningar spela någon större roll. För den insättare, som nått angivna gränser, stå alltid andra placeringsmöjligheter till buds.

Svenska bankföreningen har såväl denna gång som när den senast, år 1921, gjorde framställning om höjning av insättningsmaximum för sparkasseräkning — likaledes till det dubbla — åberopat den enligt dess mening avsevärda förändring i penningvärdet, som efter hand ägt rum sedan maximumbeloppet sist fixerades. Sparbanksinspektionen kan icke finna, att detta skäl, sett mot bakgrunden av den verkliga utvecklingen, bör tillmätas större betydelse. När höjning av maximum förra gången ägde rum genom beslut vid 1923 års riksdag, begränsades den, under hänvisning i Kungl. Maj:ts proposition i ärendet till det åter stigande penningvärdet, till 33 $\frac{1}{2}$ procent

av förutvarande högsta insättningsbelopp. Sedan dess har levnadskostnadsindex utan direkta skatter, med 1914 som basår, enligt socialstyrelsens beräkningar stigit från 174 i mars månad år 1923 till 244 vid 1947 års utgång eller med 40,2 procent. I och för sig synes denna siffra icke motivera större procentuell höjning än den som förra gången kom till stånd. Skall penningvärdets försämring åberopas, bör det framför allt icke ske genom antecipation.

Svenska sparbanksföreningen har i sitt yttrande förklarat sig ha tagit del av och yttrat sig över Svenska bankföreningens berörda framställning. Sparbanksföreningen har vidare anfört, att den icke hade något att erinra mot den i bankföreningens framställning förekommande och av jordbrukskreditkassan åberopade motiveringen i och för sig. Otvivelaktigt hade försämringen av penningvärdet medfört, att realvärdet av insättningsmaximum för sparkasseräkningar hos affärsbanker och jordbrukskassor vore mycket lägre än under mellankrigsperioden. Detsamma gällde i motsvarande mån för sparbankerna och andra sparinstitut; för postsparbankens del hade ju denna utveckling redan år 1946 lett till en fördubbling av dess insättningsmaximum. Observeras borde emellertid den viktiga principiella skillnaden, att bankbolagen och jordbrukskassorna vore oförhindrade att från en kund, som insatt maximibeloppet på en sparkasseräkning, utan någon motsvarande begränsning mottaga medel å andra bankräkningar, exempelvis kapitalräkning, med samma räntesats som gällde för sparkasseräkning. Så vore däremot icke fallet för sparbankerna och postsparbanken. För sparbankerna gällde ett absolut, i lag och reglemente fastställt maximum för insättning av en och samma person. Detta maximum utgjorde 30 000 kronor eller, för mindre sparbanker, ned till 10 000 kronor. Genom de av bankföreningen och jordbrukskreditkassan gjorda framställningarna hade frågan om relationen mellan gällande insättningsmaxima ånyo aktualiserats. Sparbanksföreningen ansåge för sin del, att maximum för bankbolagens och jordbrukskassornas sparkasseräkningar icke borde höjas utan att frågan om insättningsmaximum på sparbankernas motboksräkning samtidigt omprövades och finge en av förhållandena påkallad lösning. I särskild skrivelse den 29 januari 1948 hade sparbanksföreningen gjort framställning i detta ämne.

Departementschefen.

En utvidgning av centralkassornas inlåningsrätt synes böra förordas med hänsyn såväl till angelägenheten i nuvarande läge av att det enskilda sparandet underlättas som ock till önskvärdheten av att en fortsatt expansion av jordbrukskasserörelsen ej skall hindras. Jag är därför beredd att tillstyrka sådana lättnader i nuvarande inlåningsbestämmelser, som kunna medgivas utan att kravet på att de s. k. täckningsfria tillgångarna skola vara fullt betryggande behöver eftergivas.

Ur nu anförda synpunkter kan jag godtaga förslaget, att hos central-

kassa skola såsom täckningsfri tillgång få räknas kontanta medel, som finnas hos de till centralkassan anslutna jordbrukskassorna. Vad angår framställningen om att såsom täckningsfria tillgångar skola få räknas jämväl lån mot inteckning i vissa andra fastigheter än jordbruksfastigheter är det däremot enligt min uppfattning ej lämpligt att gå fullt så långt som jordbrukskreditkassan avsett. Av de fastighetsobjekt av annan natur än jordbruksfastigheter, vilka kasserörelsen äger belåna, äga nämligen icke alla den värdebeständighet, som bör krävas för att lån mot inteckning i fastigheten skall kunna få räknas såsom täckningsfri tillgång. Denna anmärkning gäller väl ej de fastigheter, vilkas huvudsakliga värde består i tomt eller bostadsbyggnad. Dylika fastigheter synas alltså i nu ifrågavarande avseende böra jämföras med jordbruksfastigheter. Beträffande sådana fastigheter, vilkas huvudsakliga värde består i annan anläggning, exempelvis trädgårdsanläggning, synes däremot, såsom även framhållits i flertalet yttranden, värdet i så hög grad vara beroende av osäkra faktorer, att det icke lämpligen bör komma i fråga att godtaga även lån mot inteckning i dylik fastighet såsom täckningsfri tillgång.

De nu förordade ändringarna av bestämmelserna om centralkassornas inlåningsrätt torde väl endast komma att medföra en temporär lättnad för jordbrukskreditkasserörelsen. I överensstämmelse med den uppfattning, som uttalats av bland andra bank- och fondinspektionen, finner jag emellertid tiden icke nu vara inne att definitivt lösa frågan om centralkassornas inlåningsrätt. Jag tillstyrker därför jordbrukskreditkassans förslag, att ändringarna skola få provisorisk karaktär och gälla till och med utgången av år 1952.

Vad angår den ifrågasatta höjningen av insättningsmaximum å sparkasseräkning hos centralkassa må erinras om att Kungl. Maj:t denna dag på hemställan av chefen för finansdepartementet beslutat att till lagrådet remittera förslag till ändring i lagen om bankrörelse, innebärande en höjning av insättningsmaximum å affärsbankernas sparkasseräkningar från 4 000 till 8 000 kronor. Jag finner det befogat, att motsvarande höjning göres för centralkassornas vidkommande, och tillstyrker alltså jordbrukskreditkassans förslag i denna del.

I samband med den ändring i förordningen den 5 juni 1942 om jordbrukets kreditkassor, som föranledes av en dylik höjning av insättningsmaximum å sparkasseräkning med centralkassa, torde även få upptagas vissa spörsmål om ändringar i sagda förordning, vilka sammanhånga med de till årets riksdag framlagda förslagen angående rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och den sociala egnahemsverksamheten.

Såsom angivits i propositionen nr 149 angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område m. m. är det statliga stödet till yttre och inre rationaliseringsåtgärder ävensom för anskaffande av jordbruksegnahem och driftkredit avsett att lämnas i form av statlig kreditgaranti för lån, upptagna i enskilda kreditinrättningar. Till de kreditinrättningar, vilka avses skola kunna utlämna lån mot dylik garanti, höra

även jordbrukskassorna. Uppenbarligen böra lån mot statlig kreditgaranti kunna jämföras med sådana täckningsfria tillgångar, som avses i 32 § första stycket jordbrukskreditkasseförordningen. Sagda författningsrum synes därför böra ändras så, att med där nämnda tillgångar likställas fordringar på grund av lån, för vilkas fulla gäldande staten är ansvarig.

I detta sammanhang torde även få beröras frågan huruvida medlemskap i jordbrukskasserörelse — med åtföljande rättigheter och skyldigheter — bör utgöra förutsättning för erhållande av statsgaranterat lån från denna rörelse. Denna fråga synes besvaras jakande. Då jordbrukskasserörelsen är uppbyggd på kooperativ grund, måste det anses naturligt att lån i princip icke utlämnas åt andra än medlemmar.

Beträffande kretsen av de rättssubjekt, vilka kunna erhålla medlemskap i jordbrukskassa, synes emellertid en viss utvidgning böra göras i förhållande till vad som för närvarande gäller. Enligt vad som angivits i propositionen nr 187 angående social jordbrukskreditgivning bör lån mot statlig kreditgaranti kunna lämnas till sambruksföreningar ävensom till sådana ekonomiska föreningar och handelsbolag, som driva andelsladugård. Dyliga samfälligheter kunna icke nu vinna medlemskap i jordbrukskassa. Då de utgöra sammanslutningar av jordbrukare, synes det emellertid rimligt, att de i fråga om möjligheten att erhålla kredit hos jordbrukskasserörelsen skola jämföras med enskilda jordbrukare. 52 § i förenämnda förordning synes därför böra kompletteras med en bestämmelse av innebörd att sådana samfälligheter, som nu nämnts, skola kunna inträda som medlemmar i jordbrukskassa.

I anslutning till det anförda torde vissa tillägg böra göras till 58 och 59 §§ ävensom en mindre redaktionell jämkning vidtagas i 52 § samma förordning.

Samtliga nu angivna författningsändringar torde böra träda i kraft den 1 juli 1948.

I överensstämmelse med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning angående ändring i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor; samt*

2) *förordning med särskilda bestämmelser angående in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.*

Föredraganden hemställer härefter, att nämnda två författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Benno Gårdsten.